

אחד מבאי ביתו הראה לרב בנגיס כי המדפיסים הכניסו בו בזדון צורת צלב, בסוף אחד הספרים... [כידוע, ספרי התנ"ך בימים ההם הודפסו בידי גויים]. נטל הרב בנגיס את עטו, מחק את הצלב, והמשיך ללמוד בספר התנ"ך... ("ישורון" כרך י"ב - "יחי ראובן")

מתורתו:

"עד שבא רבי עקיבא ולימד 'את ה' אלוך תירא' - לרבות תלמידי חכמים".

(קידושין מו.)

יש לפרש לפי זה את הנכתב בתהלים "לראות היש משכיל דורש את אלוך". וביאורו - מוכיח את המשכילים שאפילו שהם מודים שיש אלוך בעולם, אבל מכל מקום אין שום משכיל שידרוש "את אלוך" לרבות תלמידי חכמים... (שם)

שמעתי מפיו של מרן הגאון הרב בנגיס הלכה למעשה מעניינת: אם יש לפנינו שני תלמידי חכמים, שהאחד עמל בתורה באופן מיוחד ואילו השני אינו עמל בתורה כמותו, אבל ידיעותיו בתורה הן רבות יותר מאותו תלמיד חכם העמל.

אף שבשמים שכרו של האדם העמל באופן מופלג יהיה גדול יותר, אבל הדין של "והדרת פני זקן" - זה שקנה חכמה" מחייב אותנו לכבד יותר את אותו אדם היודע יותר, שזוהי כבודה של תורה, וזהו והדרת פני זקן זה שקנה חכמה!

(הגאון ר' אלימלך מלר - "שי למלך" פרשת במדבר - יש"כ לבעל מחולות המתניים)

'בירושלים יתבינו דכתבינן שעות'. (כתובות צד.)

אולי יתכן להסביר מה שנהגו בירושלים לכתוב שעות בשטרות, שזה כדי להרגיל את היושבים בה לזכור את זמני השעות. כיון שנצרכים לדקדק בהם בכמה דינים השייכים דווקא בירושלים. כמו שמצינו בזבחים (כה) שעות פוסלת בקדשים, משנה לשנה. ובפסחים מצינו (נה) פסח נשחט בשמונה ומחצה. וכן בסנהדרין (מו) בעדות נפשות - אחד אומר בשתי שעות ואחד בשלש שעות. ("ישורון" שם - הרוצה להחכים בענין "שעות" יעיין ב"קובץ מבית לוי" י"ח)

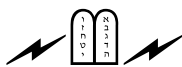
בפרשת השבוע יש מילה באידיש...

סיפר הרב רבי משה שיינברגר שפעם בהיותם ילדים, שאלם הרב בנגיס להגיד את שלש המילים באידיש הנמצאות בתורה. כמובן ששאלה זו הפתיעה אותם ואף אחד לא הצליח למוצאן.

לשמחת הילדים, הגאון רבי זליג ראובן בנגיס השיבם בפשטות: "וואס, דאס, זאג!" והסביר: "וואס" נאמר "אי מזה בָּאָת" (בראשית ט"ז ח) 'דאס' היינו "אש דת למו" (דברים ל"ג ב') 'זאג' היינו "מוחרצנים ועד זָג" (נשא ו' ד').

היה זה בעת הלווייתו של מרן הרב בנגיס, מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר התבטא בכאב: "רק אתמול קיבלנו את התורה והיום כבר לקחו מאיתנו את התורה!" (למדו בצוותא בישיבת וולוז'ין - "שי למלך" ח"ב)

הפעם היחידה שרבי צדוק הכהן מלובלין מביא בספרו את בעל חידושי הרי"ם בשמו!

פרשת נשא היא הפרשה הארוכה בתורה. המדרש לפרשת נשא הוא הארוך מכל מדרשי התורה. הזוהר הקדוש מאריך בה ביותר. כתב רבינו חידושי הרי"ם טעם הדבר, משום שברוב שנים קוראים פרשה זו אחר חג השבועות בו ניתנה התורה מחדש על כל השנה, על כן בעת זו נתפשט השפע ביותר בעולם, כדי שנוכל לדרוש ולקבל את אור התורה ביותר. ("פרי צדיק" ז' מתוך "ספר הזוהר")

השבוע חל יום הזכרון לגאון האדיר רבי זליג ראובן בנגיס
גאב"ד ירושלים, בעל "לפלגות ראובן", ז' סיון תשי"ג

"כי נזיר אלוך ייהיה הנער מן הבטן עד יום מותו". (מן ההפטרה)

מסופר שכאשר הגיע זמנו של הנער זליג ראובן בנגיס ללכת לישיבה, אמרה אימו - שלדעתה יש לבחור את הישיבה בה הספסלים רחבים יותר, כדי שיוכל לישון בבית המדרש ולא יאלץ לבטל את זמנו, ללכת לאכסניה לישון במיטתו... (ס"ה)

"והוא פלאי" (שם)

פעם נכנס הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך אל הגאון רבי זליג ראובן בנגיס, יומיים לפני שמסר שיעור כללי בישיבת "קול תורה", כדי לומר לפניו את השיעור, לשמוע את חוות דעתו. באמצע השיחה ציטט רבי שלמה זלמן מדברי "קצות החושן". מיד תיקנו הרב בנגיס, באומרו שבקצות כתוב באופן אחר. הרבה רבי שלמה זלמן לעצמו שרבינו בקי ובעל זכרון זה ידוע, אבל בנוגע לקצות הזה הרי עברתי עליו בימים האחרונים, ואילו רבינו מסתמא לא עיין בו זמן רב, ואיך יתכן שטעיתי?! פתח רבי שלמה זלמן את הקצות, וראה שהרב בנגיס צדק, הדבר היה פלא בעיניו ולא יכל לכבוש את התפעלותו...

הגיב הרב בנגיס ואמר: "מסתמא אתה חושב שאני עילוי ויש לי זכרון יותר טוב ממך... לא כן הוא, ומה שזכרתי את דברי הקצות הוא בגלל שלמדתי את "קצות החושן" יותר מארבע מאות פעמים, ופשוט שאני אזכור את דבריו בדיוק, אדרבה, אם לא זכרתי היה יותר פלא!" (מפי מרן הגרש"ז א' - יתד נאמן תשנ"ג)

היה זה בשנים בהם שלט המנדט האנגלי בארץ ישראל, ימי המחתרות. הגיע בחור צעיר אל הרב בנגיס ושאלתו בפיו: הוא מתלבט לאיזו מחתרת להתגייס, להגנה או לאצ"ל... שאל אותו הרב בנגיס בתמימות מעושה, מדוע לא לשניהם גם יחד? הסביר לו הבחור שאי אפשר, כי שתי מחתרות אלו אויבים זה לזה, שונים לגמרי בשאיפות ובדרכי הפעולה ובמטרותיהם. ביאר לו את ההבדל בין ההגנה לאצ"ל, פירט לעומק הענין. כשסיים, שוב שאלו הרב בנגיס, וכי לא שייך להתגייס לשניהם... והבחור שוב מסביר שודאי היה רוצה להצטרף לשניהם, אבל זה לא שייך וכולי וכולי.

כאשר נוכח הבחור להבין שהרב כלל איננו בענינים... נעמד על מנת לצאת. חייך אליו הרב בנגיס ואמר לו: "מדוע לא תצטרף לשניהם - תחזור לגמרא שעליה נאמר "תורה מגנא ומצלא"..." (סיפר הגאון ר' ראובן קרלינשטיין - שם שב"ק יתרו תשע"ד - יש"כ לאום אני חומה)

"ועבר עליו רוח קנאה וקנא את..." (ה' י"ד)

סיפר הגאון רבי יוסף שלום אלישיב: לרב בנגיס היה תנ"ך קטן מאד, אותו היה שם בכיסו, ומתוכו היה קורא כשדרש, כדי לקרוא מן הכתב.

בעקבות החג - על הצד השווה לברכת כהנים והלל

"כה תברכו את בני ישראל אמור להם" - 'אמור' בכתב מלא בגימטריא זמר', ללמד שמנגנים הכהנים בנעימות זמר. ("פענח רזא")
ואולי על ידי זה יבוא לידי התעוררות והתלהבות לברך בכוונה, על דרך "והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה'" ומנהג ישראל תורה!
("ערוך השולחן" קכ"ח ל"ה)

והכהנים היודעים להנעים הניגון בברכתם הרי הן משובחים, וכן משמע בתלמוד (קידושין ע"א). "ושמעתי שהיה מבליעו בנעימות עם אחיו הכהנים".

ואין לנגן אלא ניגון אחד מתחילה ועד סוף - שהדבר ידוע שאפילו המנגנים הבקאים כשרוצים לעבור ניגון צריכים לכוון ולדקדק יפה להשמיע קול שווה, ועל ידי טירדה זו יתבלבלו ולא ידעו באיזה פסוק או תיבה יתחילו.
("תרומת הדשן" כ"ו)

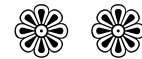
"השמיעני את קולך" - זה קריאת ההלל בנועם, בשעה שישראל קורין את ההלל קולם עולה.

(מדרש שיר השירים ב' ז')
כתב הנצי"ב: הלל עיקר מצוותו לאומרו בנעימה, כדתניא ב'מסכת סופרים' לקיים מה שנאמר "ונרוממה שמו יחדיו", שהנעימה מביאה לידי אהבת ה' ודבקות, וזה נקרא רוממות כלשון התפילה "ובלשון חסידים תתרומו". ("אמרי שפר")

"כבד את ה' מהונך" - בקולך, שאם קולך נאה והיית יושב בבית הכנסת, עמוד והתפלל וכבד את ה' בקולך. חייא בן אחותו של רבי אלעזר הקפר היה קולו נאה והיה אומר לו: 'חייא בני, עמוד וכבד את ה' מה שחנך'.

נבות היזרעאלי היה קולו נאה והיה עולה לירושלים והיו כל ישראל מתכנסים לשמוע את קולו. פעם אחת לא עלה. שחר עליו אחאב עדי שקר בני בליעל ונהרג.

מה גרם שלא עלה? חמדת כרמו. והרי אמרה תורה 'לא יחמוד איש את ארצו בעלותך לראות את פני ה'?! אלא אם היה נבות עולה לירושלים ומזכה את הרבים, שהיו העולים באים לשמוע את קולו, היתה מצוה זו מגינה עליו שלא היה אחאב חומד את כרמו ולא היה מאבד את נפשו!
("פסיקתא רבתי", "עשר תעשר" עמ' ק"א)

האם אפשר לרחוץ ידי כהן עם הארץ, כי ראיתי ב"פרי חדש" דתלמיד חכם שיצק מים על ידי כהן עם הארץ נענש חלילה?

השיב ה"שואל ומשיב": "ואני רוחץ ידי כהנים לדוכן, ומדקדק שירחצו כדן!"
("כתבי רבי יוסף שאול" ח"א או"ח מ"א, פר"ח קכ"ו)

הגאון רבי משה חדש שהיה לוי, ראש ישיבות "אור אלחנן" היה נוטל את ידי הכהנים בישיבה לברכת כהנים. אחד התלמידים שחשש על כבודו, אמר לו את דבריו של ה"פרי חדש"...

רבי משה חיך אל הבחור ואמר בתקיפות: "בישיבה אין עמי ארצות!"
("נר לשולחן שבת" י"כ לדידי הרה"ג י"ו)

סיפר לנו מרן הגאון החת"ס, כי בימי עלומיו היו בבית הכנסת הגדול בפרנקפורט, האב"ד הגאון בעל הפלאה, לוי, ורבו של מרן, הגאון מו"ה נתן אדלר, כהן.

קודם נשיאת כפים הלך הגאון הכהן אל הגאב"ד על מקומו בבית הכנסת, שם היה מוכן קערה של זהב ונטלה של זהב, ויצק מהם בעל הפלאה על כפיו.
(לקוטי חבר בני חיים ח"א)

הורה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: יחיד היושב בבית הכנסת ולומד, והגיעו הציבור לברכת כהנים, יפסיק מלימודו ויעמוד כנגד הכהנים לקבל ברכתם, אפילו אם כבר שמע ברכת כהנים באותו יום.

והסביר, שמפני כבוד הברכה יש לו להפסיק מלימודו ולהתברך מפי הכהנים, שהקב"ה עומד מאחוריהם ומברך. ("ברכת הור"א כ')

פסק הגאון רבי ישראל יעקב פישר: לדעתי כל אהל אשר האדם צריך להחזיקו בידים לאו אהל הוא. ולכן הכהנים, כשנושאים כפיהם פורסים בידיהם את הטלית.
("אבן ישראל" ח"ט עמ' פ"ב)

נסיים ענין זה בוורט נפלא

"כה תברכו את בני ישראל". (ר"כ"א) תמה הרבי מלובלין, תנא היכא קאי, הרי לא נאמר כלל ציווי לכהנים לברך, ומדוע הפסוק אומר רק איך לברך ולא אומר שצריך לברך?!

תירץ ה"אמרי אמת", מידתם של הכהנים היא חסד, וכן שנינו "הוי מתלמידי של אהרן אוהב שלום ורודף שלום" הכהנים משתוקקים וחפצים בכל עת לברך את ישראל, על כן אין צריך לצוותם לברך, אלא רק ללמדם איך לברך...
("שיח הפרשה" נשא)

מעניני דינא

תקנה בפרשבורג: בימי הגאון רבי יצחק דוקלא, באסרו חג שבועות לעשות אסיפה למען חברת תלמוד תורה.
("אלף כתב" תשנ"ה)

מרוקן: באסרו חג שבועות היו עושים הלוויה לגניזה שנאספה במשך השנה, בתהלוכה, ברוב עם בטקס רב רושם. ("נתיבות המערב")
העיר הגאון רבי שלמה עמאר: 'גם היום עושים כן באיזה מקומות, והשתתפתי בארוע כזה וראיתי שמחלקים לכולם חבילה קטנה לגניזה. אחרי כן עורכים סעודה, שרים ושמחים לכבודה של תורה, ויש בזה הרבה מחביבות התורה וכבודה'.
("שו"ת 'שמע שלמה' ח"ד ז')

מי שאין בידו להקביל פני רבו בחג, יקביל רבו שלשה ימים אחר החג. אך מה טוב אם יוכל להשלים המצוה ביום אסרו חג, שיש בו עדיין מקדושת החג המסרבת להסתלק. ("לבב ימים-תורת יאשיהו" עיי"ש)

בשנים בהם לא היה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך בא להתפלל בכותל המערבי ביום חג השבועות עצמו כמנהגו בכל רגל, היה בא בימי התשלומים.
("הליכות שלמה" מועדים)

נחזור שבעים שנה אחורה - בשנת תש"ז, הוזמן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי לחוג את חג מתן תורה בישיבת "עץ חיים" במונטריי שבמדינת שווייץ. גם נתבקש לומר שיעור. הימים המעטים שעשה שם, במחיצת ידידו, ראש הישיבה ותלמידיה הסבו לו עונג רוחני מיוחד. הוא רשם למזכרת ב"ספר האורחים" של הישיבה את השורות הבאות:

"בעזה"י ת"ט' סיון תש"ז מונטריי

מי פילל קודם מעמד הר סיני שהתורה נתן במדבר? ומי פילל לפני עשרים שנה, שבמרומי גובה בשלשלת ההרים הנישאים במדינת שווייץ, בקרב עם חפשי במדינה מפותחת, תתנוסס ישיבת מונטריי, אשר מיום הווסדה עד עתה הסתופפו בה מאות תלמידים, הנחשבים היום על סלתה ושמנה של היהדות החרדית?

שלושה דברים עמדו לו להרב הגאון ר' אליהו בוצ'קו בהקמת המוסד הנפלא הזה, ואלה הם: חכמתו הרבה - אהבת התורה - כשרון המעשה. בזה היה לעינים גם לאחרים, שהפצת התורה באורחות הלימוד כנהוג בליטא, אינה מן הנמנע גם במערב אירופה!
("מלך ביופיו" ח"א עיי"ש - הרב בוצ'קו היה מתלמידי הסבא מנובהרדוק)